

UTMARKSDOMSTOLEN FOR FINNMARK - FINNMÁRKKU MEAHCCEDUOPMOSTUOLLU

Dok 2

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Også sendt elektronisk

Deres referanse

15/8242 EO KHR/AØL

Vår referanse

16-031895ADM-UTMA

Dato

22.02.2016

Vedr. høring – endringer i finnmarksloven mv.

Høringsfristen for forslaget om endringer i finnmarksloven mv. er utløpt. Høringen har skapt engasjement, og det er inngitt et stort antall høringsuttalelser. Som anvender og fortolker av lovbestemmelsen, uansett utfall av den videre prosess, vil Utmarksdomstolen for Finnmark ikke gi bemerkninger til forslaget til endringer i finnmarksloven § 43, og har derfor heller ikke avgitt uttalelse innen utløpet av høringsfristen.

Utmarksdomstolen vil imidlertid gi noen faktiske opplysninger som kan være av interesse for den videre vurdering av saken. Det gjelder opplysninger om antall søksmål som er reist for utmarksdomstolen, behandlingen av disse og de totale kostnadene som staten har dekket som følge av den eksisterende ordlyden i finnmarksloven § 43.

1. Forslaget om å oppheve § 9 andre ledd i forskrift om Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark

Utmarksdomstolen vil uttrykke tilfredshet med forslaget om å oppheve § 9 andre ledd i forskrift om Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark. Bestemmelsen innebærer at partenes sakskostnader for utmarksdomstolen skal dekkes over utmarksdomstolens budsjett i den utstrekning kostnadene skal dekkes av staten.

Som det er påpekt i høringsnotatet, gir bestemmelsen en uforutsigbar økonomisk situasjon for domstolen. Utmarksdomstolens budsjett tildeles av Domstoladministrasjonen. Budsjettet er delt i to hovedposter, én post for domstolens alminnelige drift, og én post som er avsatt til dekning av partenes nødvendige utgifter. Utmarksdomstolen kan ikke omdisponere mellom drifts- og saksutgifter uten Domstoladministrasjonens samtykke.

For 2015 ble utmarksdomstolen opprinnelig tildelt 2 500 000 kroner til dekning av partenes saksutgifter. Det ble i løpet av første tertial 2015 klart at utmarksdomstolen ikke kunne gjennomføre det berammede programmet innenfor den tildelte rammen til sakskostnader. Utmarksdomstolen søkte derfor Domstoladministrasjonen om overskridelsessamtykke. Ved Domstoladministrasjonens brev av 8. mai 2015 ble domstolen gitt et overskridelsessamtykke

Postadresse
Postboks 2613, 9273 Tromsø

Sentralbord
77698090

Saksbehandler
Tine Berg Enoksen

Bankgiro

Organisasjonsnummer
914099129

Kontoradresse
Fr Nansens plass 17, 9008 Tromsø

Telefaks
77698098

Telefon

Ekspedisjonstid
0800-1500

Internett/E-post

utmarksdomstolen@domstol.no

på inntil 1 500 000 kroner i 2015, slik at domstolen totalt hadde disponibelt 4 000 000 kroner til dekning av partenes nødvendige sakskostnader.

Dette ga grunnlag for at utmarksdomstolen i 2015 kunne ferdigbehandle fire av i alt ti innkomne søksmål før budsjetttrimmen på 4 000 000 kroner til sakskostnader var forbrukt. Utmarksdomstolen søkte om ytterligere tilleggsbevilgning for 2015 til sakskostnader for å få avvirket de berammede hovedforhandlingene, men søknaden ble avslått. Hovedforhandling i to søksmål måtte derfor utsettes til barmarksesongen i 2016.

Det økonomiske ansvaret som gjennom forskriften er lagt på utmarksdomstolen for å dekke partskostnader, er den direkte årsaken til at utmarksdomstolen måtte utsette behandlingen av saker som var planlagt avsluttet i 2015 til 2016. I praksis innebærer det en utsettelse med om lag ett år fordi behandlingen av sakene krever befaring av tvisteområdene i barmarksesongen. Både hensynet til forutsigbar drift for domstolen og kravet om at sakene skal behandles med tilbørlig framdrift, tilsier at det er helt nødvendig at denne bestemmelsen i forskriften oppheves. Utmarksdomstolen gir sin tilslutning til forslaget om at utgiftene behandles som regelstyrte utgifter på tilsvarende måte som utgifter til fri rettshjelp.

2. Saksavviklingen for Utmarksdomstolen for Finnmark

Finnmarkskommisjonen har så langt utredet fem felt:

- Felt 1 Stjernøya/Seiland, rapport avgitt 20. mars 2012
- Felt 2 Nesseby, rapport avgitt 13. februar 2013
- Felt 3 Sørøya, rapport avgitt 16. oktober 2013
- Felt 5 Varangerhalvøya øst, rapport avgitt 24. juni 2014
- Felt 6 Varangerhalvøya vest, rapport avgitt 16. oktober 2015

Rapportene har generert elleve søksmål for utmarksdomstolen. Søksmålene fordeler seg slik:

- Felt 1: 5 søksmål
- Felt 2: 3 søksmål
- Felt 3: 2 søksmål
- Felt 5: 1 søksmål

Søksmålsfristen er utløpt for alle felt med unntak av felt 6. Utmarksdomstolen kan imidlertid behandle saker som kommer inn etter utløp av søksmålsfristen hvis ikke alle saker fra det samme feltet er ferdigbehandlet og domstolen finner at saken egner seg for slik behandling, jf. finnmarksloven § 38 andre ledd. Utmarksdomstolen har fremdeles til behandling saker knyttet til felt 2 og felt 5.

- Ett søksmål er *avvist* på grunn av manglende rettslig interesse. I et slikt tilfelle har utmarksdomstolen vurdert det slik at særregelen om sakskostnader i finnmarksloven § 43 ikke kommer til anvendelse. Det ble ikke tilkjent dekning av sakskostnader fra staten.
- Tre av søksmålene er *avvist* med hjemmel i finnmarksloven § 39, hvoretter saker som finnes ikke å egne seg for behandling i utmarksdomstolen, kan avvises. Også i disse tilfellene har utmarksdomstolen vurdert det slik at særregelen om sakskostnader i

finnmarksloven § 43 ikke kommer til anvendelse. Det ble ikke tilkjent dekning av sakskostnader fra staten.

- En sak ble *hevet* i februar 2015 etter at partene inngikk utenrettslig forlik like før berammet hovedforhandling. Hovedforhandling var berammet over to dager. Søksmålet gjaldt et krav hvor Finnmarkseiendommen hadde motsatt seg Finnmarkskommisjonens konklusjon om at saksøkeren har rettigheter til grunnen, og partene ville fått dekning av nødvendige sakskostnader både etter någjeldende og etter foreslått ny bestemmelse i finnmarksloven § 43.

I en annen sak var hovedforhandling berammet over tre dager. Søksmålet gjaldt krav hvor Finnmarkskommisjonen hadde konkludert med at saksøkeren ikke hadde ervervet en særlig, individuell rett til lakseplasser. Partene inngikk rettsforlik under hovedforhandlingen og saken ble *hevet*.

Utmarksdomstolen har vurdert det slik at finnmarksloven § 43 ikke skiller mellom saker som avsluttes ved dom og saker som avsluttes ved at saken heves som forlikt. Partene ble derfor tilkjent dekning av nødvendige sakskostnader fra staten i disse to sakene med til sammen ca. 1 040 000 kroner.

- Utmarksdomstolen avsa *dom* i to saker i 2015. Det gjaldt sakene om eiendomsrett til deler av grunnen på Stjernøya med grunnlag i langvarig reindrift. Sakene var forent til felles behandling. Hovedforhandlingen hadde en varighet på åtte dager. Partene ble tilkjent dekning av nødvendige sakskostnader fra staten i disse to sakene med til sammen ca. 4 120 000 kroner. Saken er i høringsnotatet omtalt som en prinsipiell sak som ville blitt omfattet også av foreslått ny ordlyd i finnmarksloven § 43.
- I to søksmål er hovedforhandlingen utsatt fra 2015 til barmarksesongen 2016.

I en av disse sakene er hovedforhandling berammet over to dager. Søksmålet gjelder et krav hvor Finnmarkseiendommen har motsatt seg Finnmarkskommisjonens konklusjon om at saksøkeren har rettigheter til grunnen, og partene ville fått dekning av nødvendige sakskostnader både etter någjeldende og etter foreslått ny bestemmelse i finnmarksloven § 43.

I den andre saken er hovedforhandling berammet over åtte dager. Søksmålet gjelder spørsmålet om det er lokalbefolkningen eller Finnmarkseiendommen som har retten til å forvalte et nærmere angitt utmarksområde. Saken må anses som en prinsipiell sak som ville blitt omfattet også av foreslått ny ordlyd i finnmarksloven § 43.

- Ett søksmål ble reist i desember 2015. Hovedforhandling er forhåndsberammet over tre dager til september 2016. Hvordan denne saken ville blitt vurdert sett hen til foreslått ny bestemmelse i finnmarksloven § 43, kan det ikke sies noe om nå.

Oppsummert:

I løpet av de fire år som har gått siden Finnmarkskommisjonen avga sin første feltrapport, er det reist elleve søksmål for Utmarksdomstolen for Finnmark. Tallet på søksmål har vært jevnt nedadgående. Ut fra erfaringen så langt, er det neppe grunnlag for å hevde at gjeldende bestemmelse i finnmarksloven § 43 har fungert nevneverdig prosessdrivende.

Fire av søksmålene er av ulike grunner avvist og det er ikke tilkjent dekning av sakskostnader fra staten.

Av de syv øvrige søksmålene er to avgjort ved at partene har inngått forlik, to er avgjort ved dom og tre saker står til behandling i 2016. Av disse syv sakene ville i alle fall fem falt inn under særregelen for dekning av sakskostnader også etter foreslått ny ordlyd i finnmarksloven § 43.

De fire sakene som er avsluttet ved dom eller kjennelse og som har påført staten ansvar for partenes nødvendige sakskostnader etter finnmarksloven § 43, har samlet påført staten sakskostnadsansvar med ca. 5 160 000 kroner.

De feltrapportene Finnmarkskommisjonen har avgitt så langt gjelder i hovedsak ytre deler av Finnmark. Det kan ikke ses bort fra at antall søksmål vil øke når Finnmarkskommisjonen i nær framtid avgir sine første feltrapporter fra indre Finnmark.

Denne redegjørelsen er utarbeidet med tilslutning fra samtlige medlemmer av Utmarksdomstolen for Finnmark.

Nils Asbjørn Engstad
Leder

Kopi: Domstoladministrasjonen